

وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

دانشکده علوم اجتماعی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته حسابداری

رابطه‌ی بین کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری

استاد راهنما:

دکتر غلام رضا کردستانی

استاد مشاور:

دکتر محمد حسین قائمی

نگارش:

فیرالسادات حسینی

تقدیم به

پدر و مادر عزیز، بزرگوار و دلسوزم که در سالهای متمادی تحصیل حامیان اصلی و مشوقان شفیق اینجانب بوده اند و حضور صمیمی و گرمشان همواره گرما بخش جوشش درونی ام بوده است

و تقدیم به همسر مهربان و صبورم که در این مدت صادقانه حمایت کرد، درکم کرد و کمکم کرد که اگر همراهی های بی دریغش نبود پیمودن این راه و گام های آینده بسیار دشوار می شد.

سپاس خدای مهربان و حکیم را که استعداد علم اندوزی به من ارزانی داشت و انسانهایی سراسر خوبی در مسیر زندگی ام قرار داد.

با سپاس و قدردانی فراوان از استاد ارجمندم **جناب آقای دکتر غلامرضا کردستانی** که افتخار شاگردی ایشان را در طول دوره کارشناسی ارشد به ویژه در مدت انجام این پژوهش داشته ام.

همچنین از **جناب آقای دکتر محمد حسین قائمی** و تمامی دوستانی که مرا در انجام این پروژه یاری رساندند قدردانی می نمایم.

چکیده

نقش اصلی در گزارشگری مالی، انتقال اثر بخش اطلاعات به افراد برون سازمانی به روشی معتبر و به موقع است. یکی از مهم ترین اطلاعات گزارش شده جهت تصمیم گیری سهامداران سود حسابداری است. از طرف دیگر کیفیت افشا نیز یکی از مهم ترین معیارها جهت ارزیابی اطلاعات گزارش شده است. در صورتی که اطلاعات به موقع ارائه گردند و قابلیت اتکا داشته باشند، کیفیت افشا افزایش می یابد. اگر کیفیت افشا افزایش یابد اطلاعات ارائه شده به خصوص سود های گزارش شده اعتبار بیشتری خواهند داشت. افشای کامل همراه با شفافیت گزارشگری مالی می تواند شرایط مطمئنی را ایجاد کند که اعتماد سرمایه گذاران را افزایش می دهد. شفافیت بر عملکرد سهامداران تاثیر مثبت دارد و می تواند از منافع آن ها حفاظت کند. بالا رفتن اعتماد سرمایه گذاران، بازده مورد انتظار را کاهش داده و ارزش شرکت را افزایش می دهد.

بر این اساس ارتباط بین کیفیت افشای شرکتی و محتوای سود حسابداری طی دوره زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۸ در ۷۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفت. چون اطلاعات کیفیت افشا سال ۱۳۸۹ در تاریخ جمع آوری داده های این تحقیق در دسترس نبود به داده های سال ۸۸ اکتفا گردید. فرضیه تحقیق به دو روش آماری داده های مقطعی و ترکیبی آزمون شد. یافته های حاصل از داده های ترکیبی نشان دهنده رابطه مثبت و معنی دار بین کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری در محیط بورس اوراق بهادار تهران است. اما یافته های حاصل از داده های مقطعی نشان می دهد رابطه مثبت و معنی دار بین کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری در محیط بورس اوراق بهادار تهران وجود ندارد.

واژه های کلیدی: کیفیت افشا، محتوای سود حسابداری، نرخ بازده غیر عادی

فصل اول: کلیات تحقیق

۲ ۱-۱- مقدمه
۳ ۱-۲- بیان مسئله
۵ ۱-۳- سوال‌های اصلی تحقیق
۵ ۱-۴- فرضیه‌های تحقیق
۶ ۱-۵- اهمیت و ضرورت تحقیق
۷ ۱-۶- روش انجام تحقیق
۷ ۱-۶-۱- روش تحقیق
۹ ۱-۶-۲- روش‌های گردآوری اطلاعات
۹ ۱-۶-۳- قلمرو تحقیق
۱۰ ۱-۶-۴- جامعه و نمونه‌ی آماری
۱۰ ۱-۷- هدف تحقیق
۱۱ ۱-۸- تعریف واژه‌ها و اصطلاحات تحقیق
۱۲ ۱-۹- نتایج علمی قابل پیش‌بینی از تحقیق
۱۳ ۱-۱۰- ساختار تحقیق

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱۴ ۲-۱- مقدمه
۱۵ ۲-۲- عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سرمایه‌گذاران

۱۶ ۲-۲-۱ گزینش معکوس
۱۸ ۲-۲-۲ خطر اخلاقی (کم کاری مدیریت)
۱۹ ۲-۳ پاسخ حسابداری: افشای کامل
۲۰ ۲-۴ افشای اطلاعات حسابداری
۲۱ ۲-۴ - ۱ مقررات S-K کمیسیون بورس اوراق بهادار
۲۳ ۲-۴-۲ استاندارد " بحث و تجزیه و تحلیل مدیریت "
۲۵ ۲-۵ کیفیت افشا
۲۶ ۲-۵ - ۱ افشای اجباری
۲۸ ۲-۵ - ۲ افشای اختیاری
۲۹ ۲-۶ معیارهای مربوط به کیفیت افشا
۲۹ ۲-۶ - ۱ به موقع بودن
۳۰ ۲-۶ - ۲ قابل اتکا (اعتماد) بودن
۳۱ ۲-۷ نحوه ی اندازه گیری کیفیت افشا
۳۲ ۲-۸ تاثیر کیفیت افشاء بر محتوای سود حسابداری
۳۳ ۲-۹ پیشینه تحقیق
۳۳ ۲-۹-۱ تحقیقات انجام شده در خارج از کشور
۳۳ ۲-۹-۱ - ۱ تحقیقات صورت گرفته در خصوص کیفیت افشاء
۴۷ ۲-۹-۱ - ۲ تحقیقات صورت گرفته در خصوص محتوای سود حسابداری
۴۸ ۲-۹ تحقیقات انجام شده در داخل کشور
۴۸ ۲-۹-۲ - ۱ مطالعات انجام شده در خصوص کیفیت افشا
۵۴ ۲-۹-۲ - ۲ تحقیقات انجام شده در خصوص محتوای سود حسابداری
۵۶ ۲-۱۰ خلاصه فصل دوم

فصل سوم : روش تحقیق

۵۷ ۳-۱ مقدمه
۵۷ ۳-۲ بیان مسئله
۵۸ ۳-۳ فرضیه‌های تحقیق
۵۹ ۳-۴ جامعه آماری
۵۹ ۳-۵ قلمرو تحقیق
۶۰ ۳-۶ نمونه‌ی آماری
۶۲ ۳-۷ روش تحقیق
۶۳ ۳-۸ جمع آوری اطلاعات
۶۳ ۳-۹ ابزار های تحقیق
۶۳ ۳-۱۰ آزمون های آماری
۶۳ ۳-۱۱ مفروضات اساسی رگرسیون خطی
۶۴ ۳-۱۲ آزمون مفروضات اساسی رگرسیون خطی
۶۵ ۳-۱۳ آزمون های مرتبط با روابط متغیرها
۶۵ ۳-۱۴ تعریف عملیاتی متغیرها
۶۶ ۳-۱۵ نحوه محاسبه متغیر های تحقیق
۶۸ ۳-۱۶ چگونگی آزمون فرضیه ها
۷۰ ۳-۱۷ خلاصه فصل سوم

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

۷۱ ۴-۱ مقدمه
۷۱ ۴-۲ تجزیه و تحلیل داده‌ها
۷۲ ۴-۲-۱ آمار توصیفی متغیرها
۷۳ ۴-۲-۲ نتایج حاصل از داده‌های ترکیبی
۷۳ ۴-۲-۲-۱ آزمون تشخیص مدل
۷۵ ۴-۲-۲-۲ آزمون فرضیه اول با استفاده از داده‌های ترکیبی
۷۶ ۴-۲-۲-۳ آزمون فرضیه دوم با استفاده از داده‌های ترکیبی
۷۶ ۴-۲-۲-۴ آزمون فرضیه دوم بدون در نظر گرفتن متغیرهای کنترلی
۷۷ ۴-۲-۲-۵ آزمون فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت
۷۹ ۴-۲-۲-۶ آزمون فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت و فرصت رشد
۸۰ ۴-۲-۲-۷ آزمون فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت، فرصت رشد و نرخ بدهی
۸۲ ۴-۲-۳ نتایج حاصل از داده‌های مقطعی
۸۲ ۴-۲-۳-۱ آزمون فرض‌های اساسی رگرسیون خطی
۸۲ ۴-۲-۳-۱-۱ نتایج آزمون فرض‌های اساسی رگرسیون خطی فرضیه اول
۸۴ ۴-۲-۳-۱-۲ نتایج آزمون فرض‌های اساسی رگرسیون خطی فرضیه دوم
۸۶ ۴-۲-۳-۲ آزمون فرضیه اول با استفاده از داده‌های مقطعی
۸۷ ۴-۲-۳-۳ آزمون فرضیه دوم با استفاده از داده‌های مقطعی
 ۴-۲-۳-۴ آزمون فرضیه دوم بدون در نظر گرفتن متغیرهای کنترلی و با داده‌های
۸۸ مقطعی
۸۹ ۴-۲-۳-۵ آزمون فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت

- ۹۰ ۴-۲-۳-۶ آزمون فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت و فرصت رشد.....
- ۹۲ ۴-۲-۳-۷ آزمون فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت، فرصت رشد و نرخ بدهی
- ۹۳ ۴-۲-۴ آزمون اضافی.....
- ۴-۲-۴-۱ آزمون فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت و نرخ بدهی و با استفاده
- ۹۳ از روش مقطعی.....
- ۹۵ ۴-۲-۵ آزمون فرضیه سوم با استفاده از داده های ترکیبی.....
- ۹۷ ۴-۳ خلاصه فصل چهارم.....

فصل پنجم: خلاصه، نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۹۸ ۵-۱ مقدمه.....
- ۹۹ ۵-۲ خلاصه موضوع تحقیق.....
- ۹۹ ۵-۳ خلاصه روش تحقیق.....
- ۱۰۰ ۵-۴ خلاصه یافته های حاصل از آزمون فرضیه اول.....
- ۱۰۰ ۵-۵ خلاصه یافته های حاصل از آزمون ترکیبی فرضیه دوم.....
- ۱۰۱ ۵-۶ خلاصه یافته های حاصل از آزمون مقطعی فرضیه دوم.....
- ۱۰۲ ۵-۷ خلاصه یافته های حاصل از آزمون اضافی فرضیه دوم.....
- ۱۰۲ ۵-۸ خلاصه یافته های حاصل از آزمون ترکیبی فرضیه سوم.....
- ۱۰۳ ۵-۹ بحث و نتیجه گیری.....
- ۱۰۵ ۵-۱۰ محدودیت های تحقیق.....
- ۱۰۵ ۵-۱۱ پیشنهادات.....
- ۱۰۵ ۵-۱۱-۱ پیشنهادات بر خاسته از تحقیق.....

۱۰۵۵-۱۱-۲ پیشنهادات برای تحقیقات آتی
۱۰۶۵-۱۲ خلاصه فصل پنجم
۱۰۷منابع و مآخذ
۱۰۷منابع فارسی
۱۰۹منابع انگلیسی
۱۱۵پیوست ها
۱۳۰چکیده انگلیسی

نگاره ها

۷۲نگاره ۱-۴: نتایج آمار توصیفی متغیر ها
۷۴نگاره ۲-۴: نتایج آزمون اف لیمر
۷۵نگاره ۳-۴: نتایج فرضیه اول بر اساس داده های ترکیبی
نگاره ۴-۴: نتایج آزمون ترکیبی فرضیه دوم بدون متغیر کنترلی بر اساس داده
۷۶های ترکیبی
۷۸نگاره ۵-۴: نتایج آزمون ترکیبی فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت
نگاره ۶-۴: نتایج آزمون فرضیه دوم بر اساس داده های ترکیبی و با کنترل اندازه
۷۹شرکت و فرصت رشد
نگاره ۷-۴: نتایج آزمون فرضیه دوم بر اساس داده های ترکیبی و با کنترل اندازه
۸۱شرکت، فرصت رشد و نرخ بدهی
۸۴نگاره ۸-۴: آزمون هم خطی بین متغیر های مستقل مدل (۱)
۸۶نگاره ۹-۴: آزمون هم خطی بین متغیر های مستقل مدل (۱۰)
۸۷نگاره ۱۰-۴: نتایج آزمون فرضیه اول بر اساس داده های مقطعی

- نگاره ۱۱-۴: نتایج آزمون مقطعی فرضیه دوم بدون وجود متغیر کنترلی..... ۸۸
- نگاره ۱۲-۴: نتایج آزمون مقطعی فرضیه دوم با کنترل اندازه شرکت..... ۸۹
- نگاره ۱۳-۴: نتایج آزمون فرضیه دوم بر اساس داده های مقطعی و با کنترل اندازه شرکت و فرصت رشد..... ۹۱
- نگاره ۱۴-۴: نتایج آزمون فرضیه دوم بر اساس داده های مقطعی و با کنترل اندازه شرکت، فرصت رشد و نرخ بدهی..... ۹۲
- نگاره ۱۵-۴: نتایج آزمون فرضیه دوم بر اساس داده های مقطعی و با کنترل اندازه شرکت و نرخ بدهی..... ۹۴
- نگاره ۱۶-۴: نتایج آزمون فرضیه سوم بر اساس داده های ترکیبی و با کنترل اندازه شرکت، فرصت رشد و نرخ بدهی..... ۹۵

نمودار ها و جداول

- نمودار ۱-۴: نمودار توزیعی فراوانی خطاهای مدل (۱)..... ۸۳
- نمودار ۲-۴: نمودار توزیعی فراوانی خطاهای مدل (۲)..... ۸۵
- جدول ۱-۲: خلاصه تحقیقات خارجی انجام شده در مورد کیفیت افشا..... ۴۲
- جدول ۲-۲: خلاصه تحقیقات خارجی انجام شده در مورد محتوای سود حسابداری..... ۴۷
- جدول ۳-۲: خلاصه تحقیقات داخلی انجام شده در مورد کیفیت افشا..... ۵۱
- جدول ۴-۲: خلاصه تحقیقات داخلی انجام شده در مورد محتوای سود حسابداری..... ۵۴
- نمایشگر ۱-۳: فهرست شرکت های نمونه..... ۶۱
- نمایشگر ۲-۳: حداقل، حداکثر و میانه ی امتیاز کیفیت افشا سال های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۸..... ۶۷

کلیات

تحقیق

فصل اول : کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

عدم تقارن اطلاعاتی در بازار سرمایه زمانی به وجود می آید که یکی از طرفین دارای اطلاعات محرمانه در خصوص ارزش شرکت باشد در حالی که طرف دیگر بی اطلاع باشد (یعنی فقط به اطلاعات عمومی دسترسی داشته باشد). اطلاعات نامتقارن ریسکی به همراه دارد که به موجب آن طرفی که دارای اطلاعات محرمانه است، معاملاتی انجام خواهد داد که به ضرر طرف مقابل تمام خواهد شد. حال انتخاب کیفیت افشاء از جانب شرکت، این ریسک اطلاعاتی را از طریق اصلاح توزیع اطلاعات محرمانه و عمومی بین طرفین تحت تاثیر قرار می دهد (براون و هیل گیست، ۲۰۰۵).

صورت های مالی شرکت ها در صورتی می تواند عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش دهد که شفاف بوده و دارای کیفیت افشا باشد. صورت های مالی هنگامی با کیفیت هستند که دارای ویژگی هایی از قبیل در دسترس بودن، قابل اتکا بودن، جامع بودن، مربوط بودن و به موقع بودن باشند. بنابراین برای این که اطلاعات دارای کیفیت افشا باشند باید به موقع ارائه گردند و قابلیت اتکای بالایی داشته باشند.

از طرف دیگر سهامداران در مقایسه با سایر شاخص های عملکرد از قبیل سود نقدی، جریان های نقدی و تغییرات سود، اتکای بیشتری بر اطلاعات مربوط به سود دارند. بنابراین سود گزارش شده یکی از معیار های تعیین بازده مورد انتظار سهامداران است و انتظارات از سود آینده به عنوان شاخصی برای برآورد بازده آتی سرمایه گذاری است. هر چقدر سود گزارش شده با کیفیت تر و شفاف تر باشد، عدم تقارن اطلاعاتی و صرف ریسک اطلاعاتی و احتمال گزینش معکوس کاهش یافته و سهامداران نرخ بازده مورد انتظار کمتری را طلب می کنند (بارت و شیپر ۲۰۰۸).

در این تحقیق رابطه ی بین کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری مورد بررسی قرار می گیرد. انتظار می رود که رابطه ای مثبت بین کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری وجود داشته باشد. برای محکم شدن نتایج تحقیق، متغیرهای اندازه شرکت، نرخ بدهی و فرصت رشد کنترل شده اند. همچنین نشان داده می شود که کیفیت افشا با محتوای سود حسابداری رابطه منفی دارد.

فصل اول : کلیات تحقیق

۱-۲ بیان مسئله

نقش اصلی در گزارشگری مالی، انتقال اثر بخش اطلاعات به افراد برون سازمانی به روشی معتبر و به موقع است. مدیران می توانند از آگاهی خود درباره فعالیت های تجاری شرکت برای بهبود اثربخشی صورتهای مالی، به عنوان ابزاری برای انتقال اطلاعات به سرمایه گذاران و اعتباردهنده گان بالقوه، استفاده نمایند (نوروش و حسینی، ۱۳۸۸). بعد از بحران مالی آسیا، کیفیت افشای شرکتی در میان جوامع تجاری اهمیت زیادی یافت. سرمایه گذاران در شرکت هایی که بحرانهای مالی زیادی را تجربه کرده اند، به کیفیت افشا و شفافیت اطلاعات اهمیت بیشتری می دهند. با وجود تشابه بین استانداردهای بین المللی حسابداری و استانداردهای محلی حسابداری، بازار اوراق بهادار تلاش می کند تا محیط های افشا را ارتقاء بخشد (لینگ، هوانگ، چنگ، ۲۰۰۷).

تحقیقات نشان می دهد که، افشای شرکتی، با عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و مالکان در ارتباط است. از طرف دیگر SEC شرکت ها را تشویق می کند تا اطلاعات بیشتری را افشا کنند و در مقابل مدیریت سود را کاهش دهند تا یکی از منافع بالقوه ناشی از افشا پر محتوای اطلاعات حاصل گردد (جراد و جیان، ۲۰۰۱). بنابراین مدیران جهت کاهش عدم تقارن اطلاعاتی اقدام به افشاء اطلاعات مربوط برای سرمایه گذاران می کنند. کاهش عدم تقارن اطلاعاتی این امکان را به وجود می آورد که سرمایه گذاران در اثر معاملات آگاهانه، بازده مناسب را کسب کنند و هزینه تحصیل اطلاعات شخصی را کاهش دهند. علاوه بر این، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، افزایش نقدینگی سهام شرکت و کاهش هزینه سرمایه را به دنبال خواهد داشت (لنوگس و پارک، ۲۰۰۶).

بسیاری از مفسران و مشاوران سیاسی بر این باورند که تبعیت از قوانین بین المللی افشا و پذیرش استاندارد های بین المللی حسابداری، برای کیفیت افشای شرکتی و شفافیت اطلاعات ضروری است. اگر چه قوانین جدید حسابداری باعث افزایش کمیت اطلاعات می شود اما سرمایه گذاران همچنان درباره کیفیت اطلاعات افشا شده تردید دارند. بنابراین فهمیدن دلایل پایین بودن کیفیت اطلاعات افشا شده، برای تدوین کننده گان مقررات و سیاست گذاران، دارای اهمیت زیادی است و از محتوای سود حسابداری به عنوان معیاری برای کیفیت اطلاعات افشا شده استفاده می شود (فن و وانگ، ۲۰۰۲).

فصل اول : کلیات تحقیق

از طرف دیگر سهامداران در مقایسه با سایر شاخص های عملکرد از قبیل سود نقدی، جریان های نقدی و تغییرات سود، اتکای بیشتری بر اطلاعات مربوط به سود دارند. بنابراین سود گزارش شده یکی از معیار های تعیین بازده مورد انتظار سهامداران است و انتظارات از سود آینده به عنوان شاخصی برای برآورد بازده آتی سرمایه گذاری است. هر چقدر سود گزارش شده با کیفیت تر و شفاف تر باشد، عدم تقارن اطلاعاتی و صرف ریسک اطلاعاتی و احتمال گزینش معکوس کاهش یافته و سهامداران نرخ بازده مورد انتظار کمتری را طلب می کنند (بارت و شیپر ۲۰۰۸).

محتوای سود حسابداری به عنوان یک عامل توسعه یافته است که مدیران را جهت پیش بینی سود های آتی و افشاء اطلاعات تشویق می کند. بنابراین محتوای سود حسابداری به این معنی است که سرمایه گذاران در برابر اخبار سود تا چه حد واکنش نشان می دهند و در صورتیکه واکنش سرمایه گذاران نسبت به گزارشات سود شدیدتر باشد (عکس العمل بیشتری نشان دهند)، سود دارای محتوای بیشتری خواهد بود (لنوکس و پارک، ۲۰۰۶).

با توجه به آنچه در خصوص کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری گفته شد، باید بررسی شود که کیفیت افشا چگونه روی محتوای اطلاعاتی سود اثر می گذارد. این اثر از طریق بررسی رابطه بین کیفیت افشا و عدم تقارن اطلاعاتی قابل بیان می باشد.

کیفیت افشاء از دو طریق روی عدم تقارن اطلاعاتی اثر می گذارد. یکی از راهها از طریق تغییر انگیزه جهت جستجوی اطلاعات محرمانه است. در اصل کیفیت افشاء از این طریق تمایل افراد را برای جستجوی اطلاعات محرمانه کاهش می دهد.

راه دیگر از طریق اصلاح رفتار معاملاتی سرمایه گذاران بی اطلاع است. چنین سرمایه گذارانی بیشتر تمایل به سرمایه گذاری در شرکتهایی دارند که دارای شهرت هستند یا اینکه دیدگاه مطلوبی در مورد آنها ایجاد شده است. حال کیفیت افشاء شفافیت (قابلیت رویت) شرکت را افزایش داده و هزینه پردازش اطلاعات را کاهش می دهد. سپس کیفیت افشاء سرمایه گذاران را تحریک می کند تا سهام بیشتری را مورد معامله قرار دهند (بروان و هیل گیست، ۲۰۰۱). فیشرمن و هاگرتی (۱۹۸۹) نیز به نتایج مشابه دست یافتند.

فصل اول : کلیات تحقیق

از طرف دیگر تحقیقات نشان می دهد، شفافیت اطلاعات با محتوای سود حسابداری رابطه مثبت دارد، پس هر چه اطلاعات شرکت شفاف تر باشد، سود دارای محتوای بیشتری خواهد بود (لینگ، هوانگ، چنگ، ۲۰۰۷).

بنا به آنچه گفته شد، این تحقیق در صدد است تا رابطه بین کیفیت افشا (قابلیت اتکاء و به موقع بودن) و محتوای سود حسابداری را مورد بررسی قرار دهد. همانطور که کیفیت افشا در کلیه جوامع دارای اهمیت است، در ایران نیز اهمیت یافته است. در این تحقیق رابطه بین کیفیت افشا با محتوای سود حسابداری از نظر به موقع بودن و قابلیت اتکا مورد بررسی قرار می گیرد. در صورتیکه اطلاعات افشا شده قابل اتکا باشد و به موقع ارائه گردد، کیفیت افشا افزایش می یابد و وقتی که کیفیت افشا افزایش یابد ضریب واکنش بازار در برابر سود (محتوای سود حسابداری) نیز تحت تاثیر قرار می گیرد. در این تحقیق از امتیازهای سالانه کیفیت افشای شرکتی که برای شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال های ۱۳۸۲ به بعد محاسبه گردیده، استفاده شده است و محتوای سود حسابداری با استفاده از نرخ بازده غیر عادی اندازه گیری می شود.

۱-۳ سوال های اصلی تحقیق

با توجه به تبیین رابطه ی بین کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری، این تحقیق به دنبال پیدا کردن پاسخی برای سوالات زیر است:

۱. آیا سود حسابداری دارای محتوای اطلاعاتی است؟
۲. آیا میان کیفیت افشای شرکتی و محتوای سود حسابداری رابطه وجود دارد؟
۳. آیا کیفیت افشای بالاتر محتوای اطلاعاتی سود را افزایش می دهد؟

۱-۴ فرضیه های تحقیق

۱. **فرضیه ۱.** سود حسابداری دارای محتوای اطلاعاتی است.
 ۲. **فرضیه ۲.** بین کیفیت افشای شرکتی و محتوای سود حسابداری رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.
 ۳. **فرضیه ۳.** کیفیت افشای بالاتر محتوای اطلاعاتی سود را افزایش می دهد.
- فرضیه دوم بدون حضور متغیرهای کنترلی در مدل و پس از افزودن متغیرهای کنترلی آزمون شده است.

فصل اول : کلیات تحقیق

۵- ۱ اهمیت و ضرورت تحقیق

بیانیه شماره ۱ مفاهیم نظری گزارشگری مالی (۱۳۸۴) در ایران و هیات استاندارد های حسابداری مالی بیان می کنند که هدف کلیه ی صورت های مالی فراهم آوردن امکان تصمیم گیری برای سرمایه گذاران، اعتبار دهنده گان و سایر تامین کنندگان سرمایه است. بنابراین صورت های مالی باید به خوبی به افشا اطلاعات پردازد تا در تصمیم گیری سودمند باشد. افشا در لغت عبارت است از گفتار یا عملی که برخی چیزها را آشکار می کند. بنا به تعریفی دیگر، افشا عبارت است از توزیع عمومی اطلاعات به صورت داوطلبانه یا در رعایت مقررات قانونی و ضوابط اداری، هر چند که این اطلاعات عرفاً می تواند محرمانه نگهداری گردد (مدیروس و کوئینترو ۲۰۰۵).

افشا یکی از اصول اساسی حسابداری است که بر کلیه جوانب گزارشگری مالی تاثیر دارد. اصل افشا ایجاب می کند که کلیه واقیعت های با اهمیت مربوط به رویدادها و فعالیت های مالی واحد تجاری به شکل مناسب و کامل گزارش شود. بر اساس این اصل، صورت های مالی اساسی باید حاوی اطلاعات با اهمیت، مربوط و به موقع بوده و این اطلاعات به گونه ای قابل فهم و حتی الامکان کامل ارائه شود تا امکان اتخاذ تصمیم های آگاهانه را برای استفاده کنندگان فراهم سازد (نوروش و حسینی، ۱۳۸۸).

استفاده کنندگان از اطلاعات مالی و خصوصاً سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان، غالباً بر اساس پیش بینی عملکرد آتی، تصمیم گیری می کنند. لذا ارزیابی عملکرد گذشته، همواره یکی از مبانی شکل گیری انتظارات آتی و پیش بینی آینده است. گزارشات مالی اطلاعاتی را در خصوص میزان سود و اجزای تشکیل دهنده آن ارائه می کند و استفاده کنندگان اطلاعات مالی بر اساس این اطلاعات، نسبت به ارزیابی، برآورد، پیش بینی و سنجش مخاطرات اقدام می نمایند. بدین ترتیب حسابداری مالی با ارائه صورت های مالی اساسی، اطلاعات تفصیلی در خصوص سود و عوامل تعیین کننده آن در اختیار استفاده کنندگان قرار می دهد (بهرامفر و کاردان، ۱۳۸۷).

سود حسابداری نقش عمده ای را در تعیین ارزش یک واحد تجاری ایفا می کند. لیکن باید توجه نمود که سود یک واحد تجاری حاصل عملیات آن در گذشته است و لذا شرایط و عوامل موثر در ایجاد سود آتی را می توان در وضعیت گذشته واحد تجاری بررسی نمود. بخش عمده ای از این عوامل در قالب اعداد و ارقام حسابداری در گزارشات حسابداری مالی منعکس می گردد و نشان دهنده آثار تصمیمات مدیریت بر سودهای آتی می باشند و لذا دارای قدرت پیش بینی هستند (بهرامفر و کاردان، ۱۳۸۷).

فصل اول : کلیات تحقیق

یکی از مهم ترین معیار های تصمیم گیری سهامداران سود حسابداری است. از طرف دیگر کیفیت افشا نیز یکی از مهم ترین معیار ها جهت ارزیابی اطلاعات گزارش شده است. در صورتی که اطلاعات به موقع ارائه گردند و قابلیت اتکا داشته باشند، کیفیت افشا افزایش می یابد. اگر کیفیت افشا افزایش یابد اطلاعات ارائه شده به خصوص سود های گزارش شده اعتبار بیشتری خواهند داشت، در اصل سود حسابداری دارای محتوای اطلاعاتی خواهد بود. از آنجا که سود گزارش شده بر تصمیمات سرمایه گذاران تاثیر بسزایی داشته و دارای ویژگی های متعددی است، تا کنون تحقیقات زیادی درباره آن و کیفیت افشا صورت گرفته است. ضرورت انجام این تحقیق زمانی بیشتر احساس می شود که سرمایه گذاران بر اساس سود ارائه شده شرکت ها، تصمیم گیری و اقدام به خرید و یا فروش سهام می نمایند بنابراین در این تحقیق تلاش می شود تا رابطه بین کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری مورد بررسی قرار گیرد. نتایج حاصل از این پژوهش علاوه بر اینکه برای سرمایه گذاران دارای اهمیت است، برای سایر استفاده کنندگان از صورتهای مالی مانند سازمان بورس اوراق بهادار تهران، تحلیل گران، محققان ... نیز دارای اهمیت است.

۱-۶ روش انجام تحقیق

۱-۶-۱ روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات پس رویدادی است. مدل های رگرسیونی اصلی مورد استفاده در این تحقیق شامل موارد زیر هستند:

اطلاعات مربوط به محتوای سود به خوبی مستند شده است (یعنی ، بی ور ، کلارک و رایت ۱۹۷۹ ؛ براون و وارنر ۱۹۸۰ ؛ براون و وارنر ۱۹۸۵ ؛ کولینز و کوتاری ۱۹۸۷ ؛ استرانگ و واکر ۱۹۹۳ و دیگران). فن و وانگ (۲۰۰۲) ، ارتباط بین ساختار مالکیت شرکت و محتوای سود حسابداری را در آسیای شرقی مورد بررسی قرار دادند . ما نیز از تحقیق فن و وانگ (۲۰۰۲) پیروی می کنیم و برای اندازه گیری محتوای سود حسابداری شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ، از نسبت بازده سود استفاده می کنیم .

AR_{it}: میانگین نرخ بازده غیر عادی سهام شرکت i در سال t

در این تحقیق برای بررسی محتوای سود حسابداری ، از مدل بازده سود استفاده می شود . سود شرکت به وسیله درآمد خالص اندازه گیری می شود ؛ بازده غیر عادی به وسیله بازده خالص بازار اندازه گیری می شود .

فصل اول : کلیات تحقیق

بازده غیر عادی سهام شرکت i در سال t با استفاده از مدل ۱ محاسبه می شود :

$$۱. AR_{it} = R_{it} - R_{mt}$$

R_{it} : نرخ بازده واقعی سهام شرکت i در سال t

R_{mt} : نرخ بازده بازار در سال t

برای تعیین محتوای اطلاعاتی سود حسابداری و آزمون فرضیه اول از مدل رگرسیون ۲ استفاده می شود:

$$۲. AR_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \Delta NI_{it} + \mu_{it}$$

ΔNI_{it} : تغییر سود خالص شرکت i در سال t ، که با استفاده از مدل ۳ محاسبه می شود:

$$۳. \Delta NI_{it} = (\text{Earn}_t - \text{Earn}_{t-1}) / \text{Total Asset}_{t-1}$$

α_1 : ضریب واکنش سود (ERC)

μ_{it} : ضریب خطا

برای آزمون فرضیه ی دوم از مدل رگرسیون ۴ استفاده می شود :

$$۴. AR_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \Delta NI_{it} + \alpha_2 \Delta NI_{it} DS_{it} + \alpha_3 \Delta NI_{it} SIZE_{it} + \alpha_4 \Delta NI_{it} Q_{it} + \alpha_5 \Delta NI_{it} LEV_{it} + \mu_{it}$$

DS_{it} : امتیاز کل افشای شرکت i در سال t

$SIZE$: لگاریتم طبیعی ارزش بازار دارایی ها

Q : فرصت رشد ، که از تقسیم ارزش بازار سهام بر ارزش دفتری سهام بدست می آید .

LEV : نرخ بدهی که از تقسیم کل بدهی ها بر کل دارایی ها بدست می آید .

μ_{it} : ضریب خطا

جهت آزمون فرضیه سوم از مدل رگرسیون ۵ استفاده می شود: